

Șube și cojoace din Colecția de Etnografie a Muzeului Județean de Etnografie și al Regimentului de Graniță Caransebeș

Carmen Neumann

Portul popular reprezintă una dintre cele mai importante forme de cultură ale unui popor, pe baza lui realizându-se numeroase cercetări, geneza istorică și etapele principale de evoluție, formele contemporane și aria de răspândire, originalitatea sa în raport cu portul altor popoare, contribuția lui în procesul de dezvoltare al unui popor. Pe fondul unitar al portului popular românesc s-au adăugat, la diferite epoci istorice și în diverse împrejurări, elemente de la alte popoare ale unei arii de cultură mai apropiate sau mai depărtate.¹

Prezența unor elemente de cultură orientală, bizantină, care se regăsesc în arta populară a Banatului reflectă un permanent contact al acestei zone cu Balcanii, prin intermediu căruia au pătruns forme de cultură din Orient și Bizanț perpetuată până astăzi în arta populară bănățeană. Ținând seama de istoria zbuciumată a Banatului, stăpânit de turci între secolele XVI-XVIII, apoi de austrieci și maghiari, până la sfârșitul secolului al XIX-lea perioadă în care s-au făcut colonizări, ne putem explica pătrunderea influinței elementului străin în portul popular românesc din Banat.

Trebuie remarcate elementele de tradiție locală cu influențe puternice și din zona de interferență a Olteniei, și Transilvaniei de sud. Câteva elemente de morfologie care compun costumul popular bărbătesc și femeiesc, șuba, cojocul lung, cojocelul și pieptarul definesc tipul de costum cu o puternică personalitate care posedă trăsăturile costumului popular de munte cu forme geometrice sau florale în culori sobre.

Cea mai veche mărturie iconografică a felului de a se îmbrăca al populației din spațiul românesc datează din neolitic, fiind reprezentată de figurine ceramice, cum este Venus din Craiova, ale cărei ornamente au fost interpretate de Al.Tzigara-Samurcaș ca fiind reproduceri ale decorului costumului din acea vreme.² Portul popular se încadrează într-o unitate cu stil general, reprezentând tipologia costumului românesc, ale cărei caractere întrunesc trăsăturile esențiale de vestimentație purtată de țărani de pe întreaga suprafață a României.

De la o regiune la alta, costumul a primit pe parcursul istoriei aspecte diferite. Pe marginile teritoriului românesc respectiv în Banat s-au produs fenomene de schimb și împrumut reciproc a culturii populare cu etniile sârbă, croată, germană și maghiară. Este evident că trăin și muncind împreună români, sârbi, germani, maghiari trebuie să se cunoască cât mai bine să existe o apropiere, o îmbinare în viață și în creația culturală. .

---

¹ Secoșan, Petrescu 1984, p.20.

² Ibidem p. 9.

Despre portul popular din trecut avem puține documente istorice, iar din materialul real, care să ne ajute la munca de urmărire a etapelor de evoluție, prin care a trecut nu s-a păstrat decât puțin, din secolul al XVIII-lea și ceva mai mult din secolul al XIX-lea. Totuși ne sunt de mare folos vestigiile arheologice scoase la lumină care atestă prezența unor forme de îmbrăcăminte, ca și monumente istorice, Columna lui Traian, Tropheum Traiani de la Adamclisi, valoroase documente ca scrierile cronicarilor, actele de vânzări vamale, dar mai ales notele călătorilor străini.

Istoria atestă că în arcul carpatic s-a dezvoltat una din cele mai strălucite tradiții ale meșteșugului prelucrării peilor și a lânii.³ Într-o țară în care iarna durează câteva luni și creșterea oilor a constituit una din ocupațiile principale, portul cojocului și al șubei era inevitabil. Din acest motiv s-a născut necesitatea practicării meșteșugului prelucrării lânii și a pieilor de animale și confecționarea de șube și cojoace.

Date privind vechimea meșteșugului cojocăritului se cunosc încă din Antichitate. Despre portul cojoacelor din trecut ne vorbește marele poet Ovidiu care semnalează cojoacele purtate de geți. Descrie în Tristele că geții în timpul iernii își acopreau trupul cu cojoace. *Atunci de frig barbarii, Își pun pe ei cojoace, Își pun ȋtari nu-și lasă, Decât obrazul gol.* Tot el spune „*Pellibus et laxis arcent/ mala frigora braxis*”(Se apără împotriva frigului năpraznic cu piei de animale și pantaloni largi).⁴

Elementul de costum respectiv cojocul a fost descris cu lux de amănunte în secolul al XVIII-lea de austriacul J.J.Ehler și italianul Francesco Griselini, funcționari ai administrației austrice, stabiliți în Banat începând cu anul 1716. Perioada de formare a trăsăturilor specifice a costumului tradițional bănățean coincide cu secolele XIII-XIX. Acum se poate aminti de stabilirea costumului național bănățean, care de fapt include componentele lui tradiționale, făcându-l deosebit de costumele etniilor vecine.

În călătoria sa prin Banat Francesco Griselini povestește că „*pe timp de ger românii folosesc o manta din stofă sau care se îmbina numai din piei albe de berbec, această manta are în partea din spate un fel de guler lat și lung tras peste cap când plouă sau când românii voiesc să doarmă în aer liber.*”⁵

Meșteșugul pielăritului, a cunoscut o amplă dezvoltare, la începutul secolului al XIV-lea pe Valea Timișului în localități ca; Domașnea, Teregova, Armeniș, Slatina-Timiș. Cojocarii de pe Valea Timișului confecționau o gamă variată de cojoace de blană, cojoace mari (*bunde*) pentru femei și bărbați, cojoace crăpate în față, cojoace înfundate care se încheiau într-o parte. În centrele de cojocari de la Oravița, Moldova-Veche sau Sasca Română cojocarii vor impune culoarea maro ca fond al piesei specific centrelor respective.⁶

³ Petrescu, p.67.

⁴ Petrescu, Stoica, p.97.

⁵ Griselini, p.169-175.

⁶ Gaga, p. 134

Pe Clisura Dunării în satul Pescari femeile purtau în anotimpul răcoros cojoc fără mâneci dar și cojoace lungi de culoare maro iar pe margini tivit cu negru. În Valea Bistrei sunt mai multe variante de cojoace, cel de toată ziua este simplu fără cusături, iar cel de sărbătoare de o frumusețe remarcabilă, datorită cusăturilor. Cojocul Almăjan se aseamănă oarecum cu cel de pe valea Bistrei. Referitor la pieptare întreaga suprafață este acoperită cu cusături făcute cu lână colorată. În Banat cojocăritul sa dezvoltat la fel ca și în zonele cu bogată tradiție a cojocăritului ca Moldova, Oltenia, Bihor, Țara Hațegului și Orăștie unde cojocarii au creat tipuri de cojoace de mare frumusețe, lungi sau scurte, drepte sau cu clini laterali, închise la culoare pentru persoanele în vârstă sau viu colorate pentru tineret, cu aplicații de piele și cusături fin realizate.

Pe lângă meșteșugul cojocăritului portul popular a generat diferite îndeletniciri în confecționarea șubelor. Făcând o mică incursiune în istorie , vom găsi confirmată prezența acestei piese în Egipt sub forma unui ștergar înodat peste șale „*šenti*”⁷, la sumeieni apare sub aspectul unei pelerine imitând blana „*kaunakes*.”⁸ Șuba este o piesă de port populară având o tradiție foarte veche în îmbrăcămintea autohtonă care se poartă în sezonul friguros, atât de către bărbați cât și de femei. Culoarea de fond a șubei variază între alb și negru, trecând prin nuanțele de gri și brumăriu, în cazuri rare nefiind excluse nici cele colorate, verde, albastră , în Banat. Tonalități mai închise găsim mai mult nordul țării, dar și în Transilvania,

Albul este dominant în toată țara, mai ales în Banat, vestul Transilvaniei și în sudul Olteniei și al Munteniei. Folosirea hainelor de dimie a fost condiționată de doi factori principali, preocuparea pentru creșterea oilor, ceea ce asigură furnizarea lânii și așezarea în apropierea unor ape repezi (pive, dube, vâltori) cu ajutorul cărora se obținea dimia. Prezența precum și evoluția acestor piese de îmbrăcămintă sunt atestate și pot fi urmărite cu ajutorul documentelor iconografice, mai puțin izvoare scrise.

Primele informații despre haine confecționate din țesături de lână ne sunt oferite de reprezentările de pe monumentalul de la Adamklisi, din Chronicon pictum Vindobonense, redând lupta lui Alexandru Basarab cu Carol Robert. Picturile murale realizate în temperă, într-o serie de biserici mici din țară, constituie de asemenea documente valoroase. Biserica de lemn din Schela Gorj ne oferă portretul unor ctitori țărani, îmbrăcați în port popular. Pe aceste picturi murale, meșterii zugravi au immortalizat, croiul, ornamentica și cromatica de la începutul secolului al XIX-lea,⁹ picturile murale din naosul bisericii din Homorog, care sugerează imaginea hainei de pănură din epoca respectivă.¹⁰ Impresii de călătorie ale străinilor prezintă documente

⁷ Bielz, p.14

⁸ Nanu, p.14

⁹ Pănoiu, p 27-28.

¹⁰ Godea, p. 93-137

valoroase, Antonius Verancius.¹¹ și acte vamale. În anul 1503, potrivit registrului vamal, se percepe o taxă de patru aspri pentru o povară de lână și tot la acea dată Pătru Rareș impută bistrițenilor faptul că vameșii au luat unui negustor moldovean tot postavul care îl aducea cu sine.¹²

Un document important privind industria casnică textilă ne-a lăsat Iohann Friedel stegar în armata austriacă, dizlocată în Transilvania. Făcând o călătorie pe malul bănățean al Dunării el a scris o scrisoare în anul 1769 lui I. Heinerich Tischbein pictor și inspector la pinacoteca din Kassel „ *Pânza și piesele de port erau lucrate în casă, zona fiind foarte bogată în oi și capre, pe care Fredel le-a văzut păscând în numeroase turme în pășunile întinse pe culmi. Pânza se țesea de femei la războiul de țesut fiecare având câte unul în casă, lucrat de mâna bărbatului din lemn până la cel din urmă cui. În serile de iarnă, în șezători și clăci, se lucra pânza și se țeseau ponevile.* ”¹³

Larg răspândite și folosite pe tot cuprinsul țării, cu sau fără mâneci, de culoare alb, negru, sur, maron rareori colorate în albastru, verde, sunt întâlnite sub diverse denumiri, de „șubă” în Valea Timișului, Valea Bistrei, Țara Almăjului, Țara Hațegului, în bună parte în Valea Jiului. „Suman” (cuvânt ce provine din cuvântul bulgăresc sukman) în Bistrița Năsăud, Maramureș, Oaș și pe cele trei Crișuri. „Zeghe” în Vâlcea, „giubea” în sudul Olteniei. Pe lângă aceste forme principale este întâlnită *gluga*, *epingeaua*, *minteaua*. Șuba albă se purta în zona Almăj, Valea Bistrei și Clisura Dunării. În localitatea Șvinița (Clisura Dunării) șuba numită „alima” se folosea și de către etnia sârbă.¹⁴ *Țoandra* o numeau maghiarii din jurul Trascăului, *kotzen mantel* sașii din Transilvania.

Moștenirile culturale transmise de la geto- daci, greci și romani, noutățile civilizațiilor îndepărtate venite prin intermediul călătorilor și negustorilor, relevă existența unei arte, care a cultivat meșteșugul cojocăritului și al sumănăritului izvorât dintr-o civilizație cu un specific aparte.

Multe din tainele meșteșugului, a confecționării șubelor și a cojoacelor s-au pierdut, multe tradiții s-au schimbat. Materia primă folosită pentru confecționarea șubei este lâna, până la țesut lâna trecea, printr-un proces de prelucrare, care cuprindea mai multe faze. Meșteșugul postăvăritului cuprindea șase etape, scărmanatul lânii și pieptenatul, torsul lânii, țesutul, piuăritul, tunderea și finisajul postavului și vopsitul.

După ce se tundeau oile, în lunile mai, iunie femeile spălau lâna în vase mari cu apă fierbinte și leșie din cenușă de fag sau mesteacăn, o clăteau de multe ori, o uscau și o separau după mărime și culoare. După spălare, se limpezește la râu, apoi se usucă pe garduri. Urma scărmanatul lânii și pieptenatul cu piepteni speciali, se trăgeau apoi cu mâna firele de pe piepteni, formându-se șuvițe nu prea groase numite păr (fir lung) folosit la urzeală, lâna rămasă numită canură, se scărmana și torcea fiind utilizată pentru băteală.

¹¹ Vernacius, p. 9

¹² Manolescu, p.122

¹³ Secară, p.328.

¹⁴ Pavel, p.44

În Monografia Carasebeșului găsim informații din care se poate deduce că țesutul a luat o amploare deosebită în secolul XVII-lea astfel că țesăturile și cojoacele realizate aici erau vândute până la Bratislava. „*In cercul Sebeșului a luat mare avânt cojocăritul. Dieta Ardeleană din 1560 și 1566 a stabilit prețul cojoacelor, care se aduc din Ardeal din Caransebeș și din Muntenia.*”¹⁵ Materialul obținut numit pănură sau dimie, este țesut în război orizontal în sistemul nevăditură în patru ite pentru a fi rezistent. Țesătura este data apoi la vâială, supusă la acest tratament se umflă, se îngroașă și se îndeasă, păstrând în același timp elasticitatea și lustru.

Meșteșugul piuăritului și al văltoritului era practicat în general de bărbați, necesitând o muncă fizică dificilă, de altfel, unele vâieli erau căutate tocmai pentru renumele unui bărbat cunoscut ca meșter priceput. În felul acesta se obține o stofă rezistentă și impermeabilă, din care se croia șuba (aproximativ 6-7 m de țesătură), asigurând o îmbrăcăminte caldă și practică.

Croiăla foarte simplă se caracterizează prin tăietură dreaptă și dintr-o singură bucată a feței și a spatelui. Aproape în fiecare sat existau oameni specializați în confecționarea șubelor. Stofa groasă, greu de cusut nu permitea prea mult modelarea croiului. Din acest considerent, atât șubele confecționate pentru femei dar și cele pentru bărbați au croi asemănător.

Croiul este lărgit cu clini în față și cu clini de subsuoară, mânecă lungă, guler cu rever, buzunare aplicate. În general câmpurile ornamentale sunt dispuse pe guler, pe pumnașii mânecii, pe față, pe piept, la locul de îmbinare a clinilor laterali, pe buzunare și pe colțurile din față. În ornamentație se folosesc următoarele materiale, postavuri de diferite calități găitane, bumbi din lână, șnioare, lânică, de diferite culori, nasturi din os. Ca în toate cazurile cusăturile țărănești care îmbinau bucățile de material și tiviturile de la margini, cu timpul au devenit cusături ornamentale.

Culoarea de fond a șubei este alb, negru, maro și rare ori albastră o găsim în Banat. Ornamentația șubei de pe valea Timișului și Valea Bistrei este pe față clini și la colțuri, lucrute compact în bârnaș, motivele cele mai des întâlnite sunt cele florale și geometrice.¹⁶

Cojocul este croit din șapte piei de oaie trei pentru spate, două pentru față și câte o piele pentru mânecă. Spatele este croit în formă aproape triunghiulară cu patru clini aplicați la partea inferioară. La piept este dispusă o fâșie de piele, de care se prindeau nasturii.¹⁷

Pieile mari de berbec nu erau folosite la confecționarea pieselor de sărbătoare, ci numai la piesele de purtat sau la învelitori și așternutur, dar cele supuse prelucrării trebuie mai întâi tăbăcite. Operațiunea constă în acoperirea pe partea jupuită cu un amestec de țărâțe de grâu, zăr și sare după care se rulează și se lasă să dospească aproximativ o săptămână. Urmează spălătul, uscatul la umbră și apoi trasul cu cărligul, după care urma înălbitul, utilizându-se sort de ipsos, nalbă

¹⁵ Ghidiu, Bălan, p.317.

¹⁶ Petrescu, p.64.

¹⁷ Opruț, p. 30

împrăștiată pe toată suprafața.¹⁸ Pieile negre de miel erau folosite la confecționarea cojoceșelor iar cele albe pentru confecționarea cojoacelor lungi și a pieptarelor.

O ocupație specifică în cadrul gospodăriei țărănești o constituia până la începutul acestui secol vopsitul cu coloranți vegetali, intens practicat în satele noastre pentru obținerea unor culori și nuanțe variate ale fibrelor animale, necesare la decorarea pieselor textile, atât de port, cât și de interior. Vopsitul făcea parte din îndeletnicirile casnice obișnuite femeilor mai ales celor bătrâne, cunoscând și transmițând nenumărate rețete pentru obținerea unor culori deosebite, vi și rezistente. Rețetele pentru vopsit erau numeroase și variate. În general, toate conotau în obținerea unei fierturi de plante care se (*împertea*) se fixa, pentru a păstra culoarea și în care se vopseau fibrele. Împetrirea se făcea punându-se în zeama obținută prin fierberea plantei piatră vânăta pisată mărunt.¹⁹

Cojoacele și pieptarele se disting prin armonia culorilor folosite. La început culorile folosite erau puține, roșu închis, cafeniu sau „*braun*” gri sau „*cemuă*” galben deschis sau „*galben bal*”. Mai târziu din combinația și fierberea mai multor plante apare o gama mare de culori pastelate, galben, albastru roșu și verde în diferite nuanțe.

Culoarea galben deschis se obține din coajă de măr pădureț amestecat cu piatră acră. Din muguri de salcie amestecați și fierți cu piatră acră se obține culoarea galben auriu. Aceleași rezultate se obțin din: frunze de soc, coji uscate de ceapă, flori de sunătoare. Culoarea, albastru deschis se obține prin fierberea viorelelor cu piatră acră. Culoarea verde se obține din frunze de nuc fierte cu piatră acră și se obține culoarea verde măsliniu. Frunzele și florile de măr acru uscate, pisate și fierte dau culori de la roșu deschis până la culoarea ce mai închisă de roșu. Cojile de nucă verde cu leșie dau un negru foarte frumos.²⁰

Odată satisfăcute exigențele de natură utilitară, orientarea înspre ornamentarea cojocului devine o preocupare principală. Putem vorbi de existența unui adevărat cod ornamental, care cuprinde, alături de seme și structuri prin tradiție și unele inovații. Motivul ornamental nu este un semn graphic lipsit de sens ci este purtătorul unui mesaj definind vârsta, starea matrimonială, ocazia purtării, apartenența socială. Sunt nenumărate sisteme de ornamentare privind caracterul decorului, amplasarea acestuia în spațiu și tehnica de executare.

Tehnica cea mai folosită este broderia artistică executată după desen. Paralel cu broderia s-a dezvoltat un alt sistem de ornamentare aplicarea cu meșină, sub formă de motive aplicate și decupate. În amplasarea decorului pe cojoc se respectă o anumită ordine fiecare porțiune deține elemente ornamentale specifice, ornamentația cojoacelor în motive florale, dar și geometrice care derivă din decorul vegetal, și care prin stilizare au luat formă de unghiuri, cercuri sau romburi,²¹ popular este evidentă pe toată suprafața Banatului.

¹⁸ Informație de la Partenie Ion Slatina-Timis nr. 67.

¹⁹ Gorovei, p.12.

²⁰ Pamfilie, p.309

²¹ Ibidem, p.89-90

Bibliografie

Bobu, Petrescu, Stahl 1968 = Florea Bobu Floresc. Paul Petrescu, Paul H.Stahl, *Arta populară de pe Valea Bistriței*, Editura Academiei R.S.R. București
 Biels 1956 = Iulius Biels *Portul popular al sașilor din Transvania*, București.

Enăchescu – Cantemir 1937 = Enăchescu, Cantemir A., *Costumul popular românesc*, Craiova. Florescu 1959 = Fl.B.Florescu, *Geneza costumului popular românesc*, în SCIA, București. Gogolan 1975 = Gogolan A., Turcș A., *Funcții simbolice de ritual ale unor piese de port bănățean*, Tibiscus.

Gaga 1984 = Ligia Gaga, *Costumul de enclave, Costum de contact. Bufenii*. Analale Banatului vol.II, Timișoara.

Gaga 1978 = Ligia Gaga, *Contribuții la studiul portului popular din Valea Almăjului*, în Tibiscus 1976- 1978

Ghidiu, Bălan 1900 = A.Ghidiu, I.Bălan, *Monografia orașului Caransebeș*, Caransebeș, Editura Autorilor

Griselini 1984 = Francesco Griselini, *Încercare de istorie politică și natural a Banatului Timișoarei*, Traducere și note de Constantin Feneșan, Timișoara, Editura Facla.

Irimie 1956 = Cornel Irimie *Pivele și vâltorile din Mărginimea Sibiului și de pe Valea Sebeșului*, Studii și comunicări, Sibiu 1956.

Jiga 1961 = Caius I.Jiga, *Contribuții privind țesătoria breslașii din Țara Băresi în secolul al XVIII-lea*, în *Studii de istorie*, București.

Manolescu 1965 = Radu Manolescu, *Comerțul Țării Românești și Moldovei sec.XIV-XVI*, Editura Științifică, București.

Mózes 1970 = Tereza Mózes, *Ornamentica sumanelor în Țara Crșurilor*, în SCIA, seria Arta plastică, Editura Academiei R.S.R. nr.1, 1970

Mózes 1975 = Tereza Mózes, *Poprtul popular din Bbazinul Crișului Alb*, Oradea, 1975, Editura Academiei R.S.R., 1975

1975 Oprescu 1922 = G.Oprescu., *Arta țărănească la români*, București.

Opruț 2011 = Petru Opruț, *Voislova de-a lungu vremii*, Editura Nagrad, Lugoj.

Pascu 1955 = Ștefan Pascu, *Meșteșugurile în Transilvania până în veacul al XIV-lea*, Editura Academiei R.P.R, București.

Pamfilie 1910 = Tudor Pamfilie, *Industria casnică la români. Trecutul și starea ei de azi. Contribuții de artă și tehnică*, București.

Pănoiu 1968 = Andrei Pănoiu, *Pictura votivă nordul Olteniei*, București.

Petrescu 1968 = Paul Petrescu, *Broderii de piele în arta populară românească*, Editura Meridiane, București.

Pertovszkz 1979 = Maria, Pertovszky, *Câteva aspecte istorice și etnografice privind populația sârbească din Clisura de sus a Dunării*, Studii și Comunicării, vol.III. Caransebeș.

Ropot 1975 = Rodica Ropot, *Cercetări asupra portului popular de pe Valea Bolvașniței (Caraș- Severin)*, Studii și comunicări, Caransebeș.

Săcară 1972 = N. Săcară, *Un însemnat document din sec.XVII-lea pentru etnografia Banatului.*, Tibiscum, Timișoara.

Stoica 1975 = Stoica G. *Evoluția și permanență în costumul popular din Banat*, Tibiscus.

Socol 1975 = Maria Socol, *Structura și semnificația ornamenticii costumului popular din satele Marga*

Secoșan, Petrescu 1984 = Elena Secoșan, Paul Petrescu, *Portul popular de sărbătoare din România*, Editura Meridiane

Stoica 1979 , =
Vuia 1958 = Romulus Vuia, *Portul popular al Pădurenilor din Hunedoara*, ESPLA, București.

Vuia, 1962 = Romulus Viua, *Portul popular din țara Hațegului. Bazinul de la Hațeg*. Editura Meridiane, București.

Denumire literară: șubă; **locală:** șubă.

Categorie: port popular românesc.

Stare de conservare: foarte bună.

Loc de proveniență: Obreja (jud. Caraș-Severin)

Loc de confecționare: în gospodăria proprie.

Datare generală: începutul secolului XX.

Materiale și proveniență: postav alb gălbui din lână.

Tehnica și uneltele folosite la confecționare: țesătura în patru ițe, țesută în război orizontal.

Utilizare: piesă de costum popular pentru sezonul rece.

Fregvența în zonă: rară.

Descriere (formă, piese componente): formă dreptunghiulară, fără răscoitură în mai mulți clini.

Decor (motive, tehnica, dispoziție): bogat ornamentată în motive florale, liniare și în val din șnur negru. Ornamente aplicate din lână roșie pe guler, rever, talie, mâneci și spate.

Cromatică: policrom.

Dimensiuni: lungime 119 cm, lățime umeri: 48cm, lungime mâneci: 53 cm, lățime mânecă: 18cm, lățime bază: 82 cm.

Circulația piesei (deținătorii succesivi) și regimul ei:

1976 Muzeul Județean de Etnografie și al Regimentului de Graniță Caransebeș, colecția muzeului.

Nr.Inv.3879

Bibliografie: inedit

Denumire literară : cojoc; **locală:** pieptar crăpat.

Categorie: port popular românesc.

Stare de conservare: foarte bună.

Loc de proveniență: Sasca Română (jud. Caraș- Severin).

Loc de confecționare: lucrat în gospodărie.

Datare: generală – începutul secolului XX.

Materiale și proveniență: piele de oaie din gospodăria proprie.

Tehnica și uneltele folosite la confecționare: săratul, uscatul, dubitul, trasul la cârlig și curățatul cu gripca, rașpe.

Utilizare: piesă de îmbrăcăminte purtată în sezonul rece.

Frecvență în zonă: rară.

Descriere (formă, piese componente): croit în casă din piele de oaie, vopsită brun.

Decor(motive, tehnică, dispoziție): ornamentat cu fâșii din piele cu motive florale și geometrice dispuse de-a lungul taliei și la buzunare; guler din blană neagră.

Cromatică: monocrom.

Dimensiuni: lungime- 53 cm, lungime umeri: 45cm, lățime bază: 47cm.

Circulația piesei (deținători succesivi) și regimul ei: 1976 Muzeul Județean de Etnografie și al Regimentului de Graniță Caransebeș.

Nr. Inv.: 3887.

Bibliografie: inedit.

Denumire literară : cojocel; **locală:** becheș

Categorie: port popular românesc

Stare de conservare: foarte bună

Loc de proveniență: Zăgujeni (jud. Caraș-Severin)

Loc de confecționare: lucrat în gospodărie

Datare: generală – începutul secolului XX

Materiale și proveniență: piele de oaie din gospodăria proprie

Tehnica și uneltele folosite la confecționare:

săratul, uscatul, dubitul, trasul la cârlig și curățatul cu gripca, rașpe

Utilizare: piesă de îmbrăcăminte purtată în sezonul rece.

Frecvență în zonă: rară

Descriere (formă, piese componente): croit în casă din piele de oaie.

Decor(motive, tehnică, dispoziție): ornamentat cu motive florale din bucăți de piele vopsită și cusute cu șnur roșu, galben, verde, albastru de-a lungul taliei față- spate și dantelă din piele cu motive florale.

Cromatică: policrom

Dimensiuni: lungime- 42 cm, lungime umeri: 32cm, lățime bază: 49cm

Circulația piesei (deținători succesivi) și regimul ei: 1978 Muzeul Județean de Etnografie și al Regimentului de Graniță Caransebeș

Nr. Inv.: 5128

Bibliografie: inedit

3. Cojoc

Denumire literară : Cojoc locală: cojoc

Categorie: port popular.

Stare de conservare: foarte bună.

Loc de proveniență: Bocșa (jud. Caraș- Severin)

Loc de confecționare: lucrat în gospodărie.

Datare: generală – începutul secolului XX

Materiale și proveniență: piele de oaie din gospodăria proprie.

Tehnica și uneltele folosite la confecționare: săratul, uscatul, dubitul, trasul la cârlig și curățatul cu gripca, rașpe

Utilizare: piesă de îmbrăcăminte purtată în sezonul rece.

Frecvență în zonă: rar.

Descriere (formă, piese componente): croit în casă din piele de oaie, piele argosită alb- gălbui, guler din blană neagră.

Decor(motive, tehnică, dispoziție): ornamentat cu motive florale imprimate prin presare și vopsite în roșu, galben, negru, brun, cusături cu fâșii de piele îngustă împletite pe spate și față, la spate patru clini din piele cu aceleași ornamente.

Cromatică: policrom

Dimensiuni: lungime- 105 cm, lățime umeri:48 cm, lungime mânecă: 63 cm, lățime mânecă: 20 cm, lățime bază: 73cm

Circulația piesei (deținători succesivi) și regimul ei: 1979 Muzeul Județean de Etnografie și al Regimentului de Graniță Caransebeș

Nr. Inv.: 5256

Bibliografie: inedit.

Denumirea literară: șubă; locală șubă.

Categoria: port popular românesc.

Stare de conservare: foarte bună

Loc de proveniență: Slatina-Timiș (jud.Caraș-Severin).

Loc de confecționare: lucrat în gospodărie.

Datare generală : începutul secolului XX.

Materiale și proveniență: postav negru, lână din gospodăria proprie.

Tehnica și uneltele folosite la confecționare: țesătura în mai multe ițe, țesută în război orizontal.

Utilizare: piesă de costum popular pentru sezonul rece.

Fregvența în zonă: rară.

Descriere (formă, piese componente): țesătură din lână de formă dreptunghiulară fără răscroitură.

Decor (motive, tehnică, dispoziție): ornamentată cu catifea neagră la guler și rever, catifea în fâșii înguste la talie, nasturi la buzunare.

Cromatică: policrom

Dimensiuni: lungime 107 cm, lățime umeri: 59 cm, lungime mânecă: 40 cm, lățime mânecă: 19 cm, lățime bază: 89cm.

Circulația piesei: 1981 Muzeul Județean de Etnografie și al Regimentului de Graniță Caransebeș, colecția muzeului.

Nr.Inv: 5857

Bibliografie: inedit

